

HET BELANG VAN DE CONFERENTIE VOOR DE LEERPLANONTWIKKELING

leerplan- ontwikkeling

De Veldadviescommissie voor de Leerplanontwikkeling Moedertaal verleende medewerking aan de jubileum-conferentie van de VON. De VALO-M levert bijdragen aan dergelijke bijeenkomsten vanwege het nut dat ze daarvan verwacht voor het adviseren over behoeften aan leerplanontwikkeling voor (moeder-)taalonderwijs, hetgeen een van de taken van veldadviescommissies voor leerplanontwikkeling is. In het volgende gaat Resy Delnoy, secretaris van de VALO-M, in op het belang van de conferentieresultaten voor de leerplanontwikkeling.

Op het eerste oog is misschien niet zo duidelijk hoe een conferentie waarop 'praktisch taalonderwijs' centraal staat, en waaraan de deelnemers in de toelichting op de aankondiging 'de belofte' werd gedaan 'dat ze met iets concreets naar huis zouden gaan', kan bijdragen aan de advisering over leerplanontwikkeling. Een poging tot verduidelijking. De VALO-M is vooral geïnteresseerd in opvattingen van onderwijsgevendenden over (moeder)taalonderwijs. Zij wil graag weten hoe docenten denken over voorstellen voor veranderingen van het onderwijs, zoals 'de basisvorming'. De VALO-M is met name ook geïnteresseerd in de ideeën die docenten zelf hebben over de richting waarin ze hun onderwijs zouden willen veranderen. De opzet van de VON-conferentie: in werkgroepen/-stromen over allerlei actuele vakinhoudelijke thema's presentaties verzorgen en discussiëren over het gebodene, biedt een uitstekende gelegenheid om te luisteren naar wat

onderwijsgevendenden zoal vinden, bijvoorbeeld van bepaalde voorstellen voor het intercultureler maken van het leesonderwijs, en van de eindtermen voor basisvorming, en van werken met een ontleedprogramma. Verder biedt een dergelijke conferentie gelegenheid te luisteren naar problemen die onderwijsgevendenden onderkennen, bijvoorbeeld bij het lesgeven aan leerlingengroepen met (sterk) uiteenlopende taalvaardigheden. En om te luisteren naar behoeften die zij hebben aan onderwijsleermateriaal en andere ondersteuning, om onderwijs te kunnen geven dat naar hun oordeel voldoet aan de talige behoeften van hun leerlingen. Daarvoor bood de VON-conferentie een gunstige gelegenheid en daarom voldeed de VALO-M graag aan het verzoek tot medewerking.

Hetgeen de conferentie heeft opgeleverd aan presentaties, staat in dit *Moer*-nummer. Van hetgeen er zoal over de verschillende discus-

sietafels is gegaan, zal later verslag worden gedaan.

In het onderstaande stip ik een paar onderwerpen aan uit de conferentiebijdragen, waarvan ik aanneem dat ze in de komende discussies over advisering over leerplanontwikkeling een rol zullen spelen. Ofwel in het kader van de advisering over een lopend project (Nederlands voor de eerste fase van het voortgezet onderwijs, eindtermen), ofwel bij de advisering over projecten die worden afgerond (Werken aan Taalvaardigheid en LEGIO), ofwel van een (door de VON) aangevraagd project (moeder)taalonderwijs 4-12, waarvoor de voorbereidingen binnenkort zullen starten.

In haar inleiding wijst Ria Jaarsma op de beperkingen die de voorstellen voor basisvorming — 'als een produkt van de nuchtere jaren '80' — met zich brengen. Ze wijst op het gevaar van 'de absolute dominantie van de sociaaleconomische functie van het onderwijs', als het gaat om de eerste fase van het voortgezet onderwijs. Ze pleit voor een breed taalonderwijs.

In haar recente advies over het projectplan voor Nederlands voor de eerste fase van het voortgezet onderwijs¹ heeft de VALO-M ook aangegeven een breed onderwijsaanbod voor te staan, met naast aandacht voor communicatieve aspecten van taal — zoals het project vooral nastreeft — ruimte voor creatief taalgebruik en het bevorderen van een kritische houding. In komende adviezen over dit project kan gebruik worden gemaakt van suggesties die gedaan zijn in de bijdragen van Willem Mooijman & Nora van Leersum over 'creatief schrijven'. Met name de punten: toepassing van literaire middelen en reflectie daarop, en het beoordelen van creatieve teksten lenen zich mijns inziens goed voor nadere discussie.

Uit de stroom 'Eindtermen bavo in intercultureel perspectief' zijn behartigenswaardige zaken naar voren gekomen die op de zeer korte termijn gebruikt kunnen worden in de VALO-M, zowel bij het geven van commentaar² op de tweede versie eindtermen, die wordt opgesteld door de eindtermencommissie Nederlands, als bij het adviseren over het project LEGIO. Met name de suggestie van Pieter Bataalaan een nadere invulling te geven van het

begrip meertaligheid als waardevol verschijnsel voor individuen en samenleving ter bevordering van gelijke kansen verdient nadere aandacht. Met betrekking tot (moeder)taalonderwijs in een meertalige samenleving heeft de ACLO-M-VALO-M verschillende publikaties uitgebracht.³

Aan leerplanontwikkeling voor NT2 — voor zowel basis- als voortgezet onderwijs — is nog zeer veel werk te verzetten, zo destilleer ik uit verschillende bijdragen. Ook na de afronding van het LEGIO-project zal de VALO-M proberen binnen de SLO adequate aandacht voor leerplanontwikkeling voor NT2 — bij voorkeur in samenhang met Nederlands en OETC — te verkrijgen/behouden.

In 'Begrijpend lezen in de meertalige klas' door Sibe Soutendijk, worden vanuit het perspectief van het bevorderen van gelijke kansen boeiende voorstellen gedaan voor onderwijs in begrijpend lezen. In de workshop lag een relatief zwaar accent op voorbereidende activiteiten voor het lezen: beoogd wordt daarmee dat de lezer zich bewust wordt van zijn referentiekaders. De ervaringen die in het project 'begrijpend lezen in de meertalige klas' zijn opgedaan, zijn voor de VALO-M ook interessant voor advisering inzake het leerplanontwikkelingsproject dat in voorbereiding is voor het basisonderwijs.⁴

'Onderwijs in het vak Nederlands in meertalige klassen in het voortgezet onderwijs', door Ina Berlet e.a., geeft een beschrijving van een interculturele aanpak van teksten. Men legt in het project een accent op het overdragen van vaardigheden naar nieuwe situaties. Gezien de problemen die zich hiermee vaak voordoen, een belangwekkend aandachtspunt.

Zoals wellicht bekend is, heeft de VON bij de SLO een aanvraag ingediend voor het ontwikkelen van een leerplan moedertaalonderwijs voor leerlingen van 4-12 jaar, voor de hele basisschool dus. Die aanvraag is momenteel in behandeling. Op zijn vroegst kan het werk in 1990 een aanvang nemen: het is de bedoeling dat in het te starten project zal worden voortgebouwd op hetgeen ontwikkeld is in de projecten Werken met Boeken en Taalvaardigheid in de basisschool. Op de VON-conferentie is ook weer gebleken dat 'het taalonderwijs voor de basisschool nog niet af is'. Ik neem aan dat er in ieder geval wat lezen, NT2, spreken/luis-

teren, en (interculturele) taalbeschouwing betreft, nog heel wat behoeften aan leerplanontwikkeling bestaan. De VALO-M hoopt op korte termijn een bijdrage te kunnen leveren aan de discussie over leerplanontwikkeling voor (moeder)taalonderwijs voor het basisonderwijs, mede op basis van de opbrengsten van deze VON-conferentie.

Noten

- 1 Adviezen en publikaties van de VALO-M kunnen besteld worden bij het secretariaat: Postbus 2061, 7500 CB Enschede. Zo lang de voorraad strekt worden publikaties (gratis) toegestuurd; adviezen worden gekopieerd voor belangstellenden. Recent heeft de VALO-M geadviseerd over het projectplan Nederlands VO-I voor de periode 1989-1992. Het advies heeft als kenmerk: VALO/5410-89/146/6.
Een overzicht van de adviezen die in 1988 zijn uitgebracht is te vinden in het jaarverslag dat is opgenomen in *Moer* 1989/3.
- 2 De VALO-M heeft commentaar gegeven op de eerste versie Eindtermen Nederlands. Dat commentaar zal, met het commentaar op de tweede versie, omgewerkt worden tot een brochure.
- 3 ACLO-M i.o. *Onderwijs in een multiculturele en multi-etnische samenleving* Enschede, 1982.
VALO-M *Taalonderwijs in een multi-etnische samenleving* Enschede, 1987.
- 4 Voor VALO-M/SLO-publikaties over lezen in relatie tot leerplanontwikkeling verwijs ik naar *Leesonderwijs in kaart gebracht* SLO, Enschede, 1986.

Literatuur

Delnoy, R. & J. Sturm *Aspecten van schoolse geletterdheid. Een compilatie van (etnografisch) onderzoek naar leesonderwijs* Enschede, SLO, 1987

Leeuwen, J. van & D. Verrips *Bezig met lezen. Verslag van een etnografisch onderzoek naar aspecten van leesonderwijs op een basisschool* Enschede, SLO/KUN, 1988